ISSN 2146-1759

TYB AKADEMİ

Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi

Çocuk Edebiyatı

D. Mehmet DOĞAN
Çocuk edebiyatı mı, çocuksu edebiyat mı?

Meriç GÜVEN
Çocuk Edebiyatı Kitaplarında Kullanılan Dil ve Üslup
The Language and Style Used in Children's Literature Books

Mehlika KARAGÖZOĞLU ASLIYÜKSEK
Çocuk Edebiyatında Okuma Kültürü: Resimli Kitaplar Üzerinden Tematik Bir Değerlendirme
Reading Culture in Children's Literature: A Thematic Overview of Illustrated Books

Mehmet Enis SERİNSU
Diyanet Çocuk Dergisi'nin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi
Evaluation of 'Diyanet Çocuk Dergisi' in The Context of The Basic Principles Of Children's Literature

Ayşe FARSAKOĞLU EROĞLU - Melek DEMİRDÖĞEN
İbrahim Alâeddin Gövsa'nın Manzum Hikayelerinde Değerler Eğitimi
Values Education in The Verse Stories of İbrahim Alâeddin Gövsa

Hüseyin ÖZTÜRK
Sorun Odaklı Çocuk Edebiyatı ve Ölüm Teması
Problem Oriented Children's Literature and Death Theme

Beytullah KAYA - Saliha ŞENYİĞİT
Atatürk Dönemi Tekstil Sanayiinin Gelişimi
Development of Textile Industry in The Ataturk Period

Murat ÇELİK
The Facial Hair: A Symbol of Authority in The Ottoman İlmiye Class
Osmanlı İlmiye Sınıfında Bir Otorite Sembolü Olarak Sakal

34
Yıl 12 Sayı 34
Ocak 2022

45 TL

TYB AKADEMİ
Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi

Yıl/Year/**:** 12
Sayı/Volume/**:**34
Ocak 2022

Sertifika Nu:
ISSN:2146-1759

İmtiyaz Sahibi/Owner
TYB Vakfı İktisadi İşletmesi adına
D. Mehmet Doğan

Yayın Yönetmeni/Editor in Chief
Mehmet Tuğrul (Dr.)
(Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Yazı İşleri Müdürü/Editorial Director
Mustafa Ekici

İngilizce Editörü/Editor for English
Ali Demirel
(İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi)

Sayı Editörü/Issue Editor
İbrahim Arpacı
(TRT)

Yayın Kurulu/Members of Editorial Board
İbrahim Arpacı (TRT), Hasan Yücel Başdemir (Prof. Dr.) (Ankara Üniversitesi)
Süleyman Elik (Dr.) (İstanbul Medeniyet Üniversitesi), Murat Erol (Adalet Bakanlığı)
Ali Ertuğrul (Doç.Dr.) (Düzce Üniversitesi), Ali Osman Kurt (Prof. Dr.) (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)
Mehmet Kurtoğlu (Vakıflar Genel Müdürlüğü), Sait Okumuş (Prof. Dr.) (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Osman Özbahçe (Milli Eğitim Bakanlığı), Nuri Salık (Dr.) (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Yayın Danışma Kurulu/Publication Board of Overseers
İbrahim Ulvi Yavuz, Muhsin Mete, Nazif Öztürk, Fatih Gökdağ, Tarkan Zengin

Dergi Sekretaryası/Sekretariat of the Journal
Maşallah Nar
(Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Yönetim yeri/Administration Address
Millî Müdafaa Cad. 10/12 Kızılay-Ankara
0.312 232 05 71 -417 45 70
www.tybakademi.com - tybakademi@gmail.com

Baskı ve Tasarım/Publishing and Design
mtr medya tasarım - Göktuğ Ofset

Fiyatı
45 TL

Abone Bedeli
90 TL
Kurumlar için 120 TL

Hesap No
Vakıfbank Kızılay Şb.
IBAN: TR34 0001 5001 5800 7297 391004

Ziraat Bankası Başkent Şb.
IBAN: TR23 0001 0016 8350 1199 485001

TYB AKADEMİ hakemli bir dergidir. Dört ayda bir yayımlanır. Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.
Yazılar yayıncının izni olmadan kısmen veya tamamen, basılamaz, çoğaltılamaz.
Söyleşi/Tartışma/Kitabiyat bölümünde yer alan yazılar yayın kurulunun onayından geçen
deneme, tercüme, kitap tanıtımı vs. türü yazılardan oluşmaktadır.
Dergimizde yayımlanacak yazılar intihal programıyla kontrol edilmektedir.
TYB AKADEMİ TÜBİTAK Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) dergi indeksinde yer almaktadır.

İçindekiler/Contents

D. Mehmet DOĞAN **7-8**
Çocuk edebiyatı mı, çocuksu edebiyat mı?

Meriç GÜVEN **9-37**
Araştırma Makalesi / *Research Article*
Çocuk Edebiyatı Kitaplarında Kullanılan Dil ve Üslup
The Language and Style Used in Children's Literature Books

Mehlika KARAGÖZOĞLU ASLIYÜKSEK **38-54**
Araştırma Makalesi / *Research Article*
Çocuk Edebiyatında Okuma Kültürü: Resimli Kitaplar Üzerinden Tematik Bir Değerlendirme
Reading Culture in Children's Literature: A Thematic Overview of Illustrated Books

Mehmet Enis SERİNSU **55-85**
Araştırma Makalesi / *Research Article*
Diyanet Çocuk Dergisi'nin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi
Evaluation of 'Diyanet Çocuk Dergisi' in The Context of The Basic Principles of Children's Literature

Ayşe FARSAKOĞLU EROĞLU - Melek DEMİRDÖĞEN **86-104**
Araştırma Makalesi / *Research Article*
İbrahim Alâeddin Gövsa'nın Manzum Hikayelerinde Değerler Eğitimi
Values Education in The Verse Stories of İbrahim Alâeddin Gövsa

Hüseyin ÖZTÜRK **105-140**
Araştırma Makalesi / *Research Article*
Sorun Odaklı Çocuk Edebiyatı ve Ölüm Teması
Problem Oriented Children's Literature and Death Theme

Beytullah KAYA - Saliha ŞENYİĞİT **141-159**
Araştırma Makalesi / *Research Article*
Atatürk Dönemi Tekstil Sanayiinin Gelişimi
Development of Textile Industry in The Ataturk Period

Murat ÇELİK **160-186**
Araştırma Makalesi / *Research Article*
The Facial Hair: A Symbol of Authority in The Ottoman İlmiye Class
Osmanlı İlmiye Sınıfında Bir Otorite Sembolü Olarak Sakal

ÇOCUK EDEBİYATINDA OKUMA KÜLTÜRÜ: RESİMLİ KİTAPLAR ÜZERİNDEN TEMATİK BİR DEĞERLENDİRME

READING CULTURE IN CHILDREN'S LITERATURE: A THEMATIC OVERVIEW OF ILLUSTRATED BOOKS

Mehlika KARAGÖZOĞLU ASLIYÜKSEK

Öz

Toplumun gelişip kalkınması için önemli bir mihenk taşı durumundaki okuma kültürü, edebi eserlerde bulunması herkesçe arzu edilen bir temadır. Gerek edebi eserlerde bu temaya yönelimi arttırmak gerek okuma kültürü konulu nitelikli eserleri göz önüne çıkararak daha çok okunmalarını sağlamak gerekse toplumda okuma kültürünün yaygınlaşmasına katkı sağlamak için bu temanın çocuk edebiyatında incelenmesi önem arz etmektedir. Okuma kültürü temalı resimli çocuk edebiyatı eserlerinin temanın işlenişi bakımından incelenmesi amacını taşıyan bu çalışmada, 2016-2020 yılları kapsamında ilk baskısını yapan okuma kültürü temalı resimli çeviri çocuk edebiyatı eserlerinden, Prof. Dr. Sedat Sever'in 'Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yapıtlarını Değerlendirme Ölçeği'ne göre nitelikçe yeterli kabul edilen on sekiz kitap, doküman inceleme ve içerik analizi yöntemleri ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda, eserlerin çocuklarda kitap, kütüphane ve okuma eylemine ilişkin olumlu algılar oluşturacak bir içeriğe sahip olduğu ve temaların işleniş biçimlerinin toplumda okuma kültürünün geliştirilmesi konusunda yararlı olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Okuma Kültürü, Çeviri Çocuk Edebiyatı, Okul Öncesi Çocuk Edebiyatı, 2016-2020.*

Abstract

Reading culture is one of the key themes in literary works, which is a touchstone for the society to develop in certain ways. Analyzing the theme of reading culture in children's literature is vital in order for increasing tendency for this theme in literary works, making people read more literary works by putting forward to quality literary works regarding reading culture and contributing to the promotion of reading culture. The aim of this study is to analyze illustrated children's literary works with the theme of reading culture in a thematic manner, thereby examining eighteen illustrated books through document and content

* Dr. Öğr.Üyesi, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, mehlikakaragozoglu@marmara.edu.tr.

ORCID ID: 0000-0003-1198-5872

analysis methods, which are accepted as quality literary works according to the Scale for the Evaluation of Children's and Youth Literary Works by Prof. Dr. Sedat Sever, and selected among illustrated and translated children's books with the theme of reading culture that were first published between 2016 and 2020. As a result of the research, it has been determined that the works have contents that will create positive perceptions in children about books, libraries and the act of reading, and the ways in which the themes are handled are beneficial for the development of reading culture in the society.

Keywords: *Reading Culture, Translated Children's Literature, Pre-school Children's Literature, 2016-2020.*

Extended Abstract

Quality children's literary works provide an opportunity to support language development and to build a reading habit at an early-age as well as a platform in which children build their social awareness. Literary works created with the taste of literature and art naturally pave the way for the child to enjoy the act of reading, and also serve to raise awareness about the reading culture and libraries with the help of their themes and plots. In literary texts, which are created by bringing various literary elements together in a specific system, the theme is defined as "the main reason for writing the story or the central idea of the story, although it is a difficult concept to explain because it is based on the experience of the reader and involves an intricate structure" (Tunnell and Jacobs, 2007: 13). In General Turkish Dictionary of Turkish Language Association (TDK) (2021), the word theme, which is defined as "subject, idea, opinion, tem, main subject of a didactic or literary work", is limited with one or few words but may also be explained with a full sentence. The theme, which is a combination of feeling and thought that the artist wishes to create in the readers' minds, should not be transferred into a definitive judgment in the literary work, but should be absorbed into the literary texture of the text (Sever, 2008: 140).

The literature review displays that a wide variety of themes is used in the works of children's literature, and their distribution has been examined in numerous studies. In her master thesis, Hatice Arslantaş (2003) analyzed themes used in children's novels during the post-republican period (1981-2001), whereas Elif Aydın (2019) tackled the themes used in sixty-six children's novels that were granted literary awards between 1948 and 2016 in her doctoral thesis. Turhan, Baş and Karaca-Turhan (2021) identified sixteen different themes in the works they examined through the book catalogs of four publishing houses. In addition to these studies, a great deal of research has been conducted, which examined the themes in the works of an author or poet, or a single theme in different works. Although the themes of reading, book and library are partially tackled in the studies in question and in other studies within the field of Turkish children's literature research, there isn't any study that directly examines the theme of reading culture in children's literature. However, reading culture, which is the transformation of reading skills into a lifestyle with social awareness (Sever, 2015: 10), is a significant theme that must be included in children's literature. Reading culture, which is formed by the combination of different processes and elements such as basic literacy,

reading habits, exemplary models of reading, quality books and libraries, will be disseminated to the extent that it finds a place as a theme in literary works for children. The reflections of the reading culture theme on children's literature need to be analyzed in order to increase the tendency for this theme in literary works and to ensure that they are read more by putting forward the quality literary works about reading culture. The aim of this study is to analyze the way the theme of reading culture is used in illustrated children's literary works about reading culture. In the study, eighteen books, which are accepted as quality literary works according to the Scale for the Evaluation of Children's and Youth Literary Works and selected among illustrated and translated children's books with the theme of reading culture that were published between 2016 and 2020, were examined in terms of the ways in which the theme of reading culture was handled.

The scope of the study is determined after illustrated children's books, which were published for the first time in the last five years (2016-2020), were examined by using the catalogs of six online bookstores, and books including the concepts of book, library and reading were identified and procured. These books were assessed according to the 'Scale for the Evaluation of Children's and Youth Literary Works' proposed by Prof. Dr. Sedat Sever (2014; Akyüz, 2014: 32). After the evaluation of these books, eighteen illustrated and translated literary works for children, which directly included the themes of book, library and reading, were identified as quality and formed the scope of the research. In this study, which was designed as a qualitative research, the methods of document and content analysis were used.

The books examined in this study are as follows: Ayılar Kitap Okumaz (2016) (Bears Don't Read), Dünyanın En Yüksek Kitap Dağı (2017) (La muntanya de libres més alta del món), Kitapları Çok Seven Çocuklar (2017) (The Children Who Loved Books), Madeline Finn ile Kütüphane Köpeği (2017) (Madeline Finn and the Library Dog),Nil Kütüphaneye Gidiyor (2017) (Luna Loves Library Day), Bubu & Mimi Yüzen Kütüphane (2018) (Birdy&Bou), Kitap Okuma Kılavuzum (2018) (How to Read a Story), Kitap Okumayı Seven Ayı (2018) (Ours qui lit), Kütüphane Tavşanı(2018) (Bunny's Book Club), Sadece Bir Kitap mı? (2018) (Not Just a Book), Yeni Kütüphaneci (2018) (The New Libearian), Bir Sayfa Daha (2019) (Terry and the Brillant Book), Çitlembik ve Kitap Okuma Ağacı (2019) (Red Knit Cap Girl and the Reading Tree), Kitap Nasıl Okunur (2019) (Come si legge un libro?), Kitapları Hiç Sevmiyorum Artık (2019) (Do Not Like Books Anymore!), Tavşan Maydanoz'un Kitapları Anlatan Kitabı (2019) (Parsley Rabbit's Book About Books), Ben Bir Kitapsavarım (2020) (Moi Albert détestateur de livres) and Okumak İnsanı Mutlu Eder (2020) (Reading Makes You Feel Good).

The elements of reading culture identified in these literary works were discussed under two headings, which were the findings related to the book and reading and the findings related to the library. The findings related to the book and reading were analyzed according to the presentation of literacy and the act of reading, the presentation of the protagonists reading books and the book love, and the presentation of the books as a material. The findings related to the library were discussed under four headings, which were the presentation of the elements related to the library space, the presentation of the ritual elements related to the library, the presentation of the librarian identity and the presentation of the library activities.

The findings reveal that the themes of literacy, act of reading, book love and library habits were incorporated in the literary works including reading culture during the period in question in line with the principle of appropriateness for the child. In the literary works, the love of books was mostly transferred through the protagonists reading books. Protagonists reading books were either cute animals or, children and their families.

The library spaces in the literary works were designed as highly attractive places and had a latent potential to create a desire to go to the library in the reader. Several ritual elements such as library card, library bag etc. were placed in the literary texts in order to build a conception of library in children's minds. It was observed that the identity of the librarian was also used especially in the literary works defining the library as a space. Librarian protagonists were smiling, helpful, confident, respecting diversity and sympathetic. These librarians, who were all women, were modern-looking, well-groomed and elegant. All of the librarian protagonists wore glasses. Librarians organized activities for children in the library or took an active role in the organization of events. Librarians, who read fairy tale / story / book for children at a specific hour allocated for the reading activity, helped children having difficulty with reading to feel good and to solve their problems with the help of pets in the library. In conclusion, the themes about reading culture were successfully treated in the literary works examined in this study. The images of library and librarian, which were positively depicted for the readers of children's literature, make significant contributions to the society's perspective on information institutions. The inclusion of reading culture elements in children's literature will also be beneficial for the dissemination of reading culture in the society.

Giriş

Nitelikli çocuk edebiyatı metinleri, dil gelişimini destekleme ve erken yaşta okuma alışkanlığı kazandırma gibi imkânlar yanında çocuklara toplumla ilgili konularda farkındalık kazandırma noktasında da fırsatlar sunmaktadır. Edebiyat ve sanat zevki ile oluşturulmuş edebî ürünler, çocuğa okuma eylemini doğal olarak sevdirirken, tema ve olay örgüsü ile okuma kültürü ve kütüphaneler konusunda bir bilinç sağlanmasına da hizmet edebilir.

Çeşitli yazın unsurlarının bir sistem dâhilinde bir araya getirilmesi ile oluşturulan edebî metinlerde tema, "okuyucunun tecrübesine dayanması ve girift bir yapı sergilemesi nedeniyle açıklanması zor bir kavram olmakla birlikte temel olarak yazarın hikâyeyi yazma nedeni yahut hikâyenin ana fikri" (Tunnell & Jacobs, 2007: 13) olarak tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumu Güncel Sözlüğü'nde (2021) "öğretici veya edebî bir eserde işlenen konu, düşünce, görüş, tem, ana konu" olarak ifade edilen tema, genelde bir veya birkaç kelime ile sınırlıdır ancak bazen bir cümle ile de açıklanabilmektedir. Sanatçının okurlarında yaratmak ya da oluşturmak istediği duygu ve düşünce ortaklığı olan tema, eser içinde kesin bir yargıya dönüştürülerek aktarılmamalı, metnin dokusuna sindirilmelidir (Sever, 2008: 140).

Literatür gözden geçirildiğinde, çocuk edebiyatı eserlerinde çok farklı temaların kullanıldığı, bunların dağılımının çeşitli araştırmalarda incelendiği görülmektedir. Hatice Arslantaş (2003) yüksek lisans tezinde Cumhuriyet sonrası (1981-2001) çocuk romanlarında kullanılan temaları incelerken Elif Aydın 2019 tarihli doktora tezinde Türk edebiyatında 1948-2016 yılları kapsamındaki yarışmalarda ödül alan altmış altı çocuk romanının temalarını ele almıştır. Turhan, Baş ve Karaca-Turhan (2021), dört yayınevinin kitap katalogları üzerinden inceledikleri eserlerde on altı ayrı tema tespit etmişlerdir. Bunların yanında bir yazarın veya şairin eserlerindeki temaları yahut farklı eserlerde bir tek temayı ele alan çok sayıda çalışma yapılmıştır. Gerek burada zikredilen örnekler içinde gerekse Türk çocuk edebiyatı araştırmaları kapsamında yapılan diğer çalışmalarda, okuma, kitap ve kütüphane temaları kısmen bulunmakla birlikte, çocuk edebiyatında okuma kültürü temasını doğrudan inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Oysa okuma becerilerinin toplumsal bir farkındalık ile bir yaşam biçimine dönüşmesi olan (Sever, 2015: 10) okuma kültürü, çocuk edebiyatında mutlaka yer alması gereken oldukça önemli bir temadır. Temel okuryazarlık, okuma alışkanlığı, okuyan örnek modeller, nitelikli kitaplar ve kütüphaneler gibi farklı süreç ve ögelerin bir araya gelmesi ile meydana gelen okuma kültürü, çocuklara yönelik eserlerde bir tema olarak bulunduğu ölçüde okuma kültürü de yaygınlaşacaktır. Gerek edebi eserlerde bu temaya yönelimi arttırmak gerekse okuma kültürü konulu nitelikli eserleri göz önüne çıkararak daha çok okunmalarını sağlamak için okuma kültürü temasının çocuk edebiyatına yansımaları incelenmelidir.

Bu çalışmanın amacı da okuma kültürü konulu resimli çocuk edebiyatı eserlerini okuma kültürü temasının işlenişi bakımından incelemektir. Çalışma, 2016-2020 yıllarında yayımlanan resimli çeviri çocuk kitapları ile sınırlandırılmıştır. Çalışmanın kapsamını belirlemek için, son beş yıl içinde (2016-2020) ilk baskısını yapan resimli çocuk kitapları, web üzerindeki altı kitap satış sitesinin (Babil, Kitapyurdu, Kitapsepeti, BKM Kitap, İdefix, Hepsiburada, 2021) kataloglarından faydalanılarak incelenmiş ve kitap, kütüphane ve okuma kavramlarının ele alındığı kitaplar tespit ve temin edilmiştir. Bu kitaplar, Prof. Dr. Sedat Sever tarafından geliştirilen 'Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yapıtlarını Değerlendirme Ölçeği' (2014; Akyüz, 2014: 32) ile değerlendirilmiştir. 'Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yapıtlarını Değerlendirme Ölçeği', ilk kez Prof. Dr. Sedat Sever'in danışmanlığında hazırlanan bir doktora tezinde (Akyüz, 2014) yayınlanmıştır. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilen ölçeğin bu çalışmada kullanılması için Sever'den izin alınmıştır. Beşli likert olarak tasarlanan ölçek, tasarım ve resim özellikleri, konu ve kurgu, izlek (tema) özellikleri, çevre özellikleri, iletilerin özellikleri, karakter ve kahramanların özellikleri, dil ve anlatım özellikleri ve yazınsal ve eğitsel özellikler olmak üzere sekiz faktöre dağılmış doksan dört maddeden oluşmaktadır. Çocuk edebiyatının temel unsurlarının tümünü bilimsel bir düzen içinde sunan bu ölçekten yeterli

puan alan eserlerin nitelikli eserler olduğu söylenebilir. Sonuç olarak, 2016-2020 yıllarında yayımlanan resimli çeviri çocuk kitaplarının adı geçen ölçek ile değerlendirilmesi sonucunda nitelikçe yeterli olarak belirlenen ve doğrudan kitap, kütüphane ve okuma temasına sahip olan on sekiz çeviri resimli çocuk edebiyatı eseri, araştırmanın kapsamını oluşturmuştur.

Nitel bir araştırma olarak tasarlanan bu çalışmada doküman incelemesi ve içerik analizinden faydalanılmıştır. Bu yöntemlerden doküman incelemesi, araştırma içeriğine uygun kaynakların analizini ifade ederken; içerik analizi ele alınan malzemenin içerdiği mesajı, anlam açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve buna dayalı çıkarımda bulunma (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Tavşancıl ve Aslan, 2001: 22) olarak tanımlanmaktadır.

Okuma Kültürü Temalı Çeviri Çocuk Edebiyatı Eserleri

Okuma kültürü temasını işleyen 2016-2020 yılları arasında yayımlanmış on sekiz çeviri çocuk edebiyatı eserinden biri 2016'da, dördü 2017'de, altısı 2018'de, beşi 2019'da ve ikisi de 2020'de yayınlanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Araştırmada ele alınan eserler, basım yılları ve özgün isimleri

K1. *Ayılar Kitap Okumaz* (2016) (*Bears Don't Read*)
K2. *Dünyanın En Yüksek Kitap Dağı* (2017) (*La muntanya de libres més alta del món*)
K3. *Kitapları Çok Seven Çocuklar* (2017) *(The Children Who Loved Books)*
K4. *Madeline Finn ile Kütüphane Köpeği* (2017) (*Madeline Finn and the Library Dog*)
K5. *Nil Kütüphaneye Gidiyor* (2017) *(Luna Loves Library Day)*
K6. *Bubu & Mimi Yüzen Kütüphane* (2018) (*Birdy&Bou*)
K7. *Kitap Okuma Kılavuzum* (2018) (*How to Read a Story*)
K8. *Kitap Okumayı Seven Ayı* (2018) *(Ours qui lit)*
K9. *Kütüphane Tavşanı* (2018) *(Bunny's Book Club)*
K10.*Sadece Bir Kitap mı?* (2018) *(Not Just a Book)*
K11. *Yeni Kütüphaneci* (2018) *(The New Libearian)*
K12. *Bir Sayfa Daha* (2019) *(Terry and the Brillant Book)*
K13. Çitlembik ve Kitap Okuma Ağacı (2019) (*Red Knit Cap Girl and the Reading Tree*)
K14. *Kitap Nasıl Okunur?* (2019) *(Come si legge un libro?)*
K15. *Kitapları Hiç Sevmiyorum Artık* (2019) *(Do Not Like Books Anymore!)*
K16. *Tavşan Maydanoz'un Kitapları Anlatan Kitabı* (2019) (*Parsley Rabbit's Book About Books*)
K17. *Ben Bir Kitapsavarım* (2020) (*Moi Albert détestateur de livres*)
K18. *Okumak İnsanı Mutlu Eder* (2020) (*Reading Makes You Feel Good)*

K1.Ayılar Kitap Okumaz (2016)

Kitapta, sıradan ayı hayatından sıkılan ve yeni dünyalar keşfetmek isteyen George adlı ayı, ormanda eline geçen kitabın sahibini bularak ondan okuma yazma öğrenmek için dağdan şehre iner. Şehirde Clementine adlı kız çocuğundan okuma yazma öğrenir. Birinci sınıf öğrencisi olan ve okumayı kendisi de yeni öğrenen Clementine, okulda öğrendiklerini George'a anlatarak onun da kitaplarla tanışmasını sağlar. Eser, George'un hayatı sorgulaması, şehre iniş yolculuğu, şehre geldiği ilk saatlerde yaşadıkları ve sonraki günlerde Clementine ile okuma yazma çalışmalarının öyküsünden oluşmaktadır.

K2. Dünyanın En Yüksek Kitap Dağı (2017)

Kitapta, en büyük hayali uçmak olan Lukas adlı çocuğun doğum gününde hediye edilen kitabı okuduktan sonra kitap okumanın güzelliğine kapılarak hiç durmadan okumaya başlaması anlatılmaktadır. Aralıksız olarak kitap okuyan ve bu kitapları üst üste koyarak oluşturduğu kitap dağı üzerine oturmuş vaziyette yükselen Lukas, oradan hayal gücü ile uçarak inecektir.

K3. Kitapları Çok Seven Çocuklar (2017)

Anne babalarıyla içi kitap dolu bir karavanda yaşayan iki kardeş, kitapları çok sevmektedir. Aile, karavan evlerinde yürüyecek yer kalmadığından bütün kitapları evden çıkarıp gönderirler. Artık evleri geniş ama ortamları soğuktur. Aile üyeleri yapacak bir şey bulamazlar. Bir gün çocuklardan birinin çantasından çıkan kitabı yabancı bir nesne gibi inceledikten sonra hep birlikte okurlar ve eski mutluluklarını yakaladıklarını hissederler. Bu kitap bir kütüphane kitabıdır ve aile de kütüphaneye gidip yeni kitaplar ödünç alabilecek olduklarını fark ettikleri için çok mutludur.

K4. Madeline Finn ile Kütüphane Köpeği (2017)

Eserde, Madeline Finn adlı kız çocuğu okumayı öğrenmekte zorlanmakta, bu konudaki büyük çırpınışları faydasız kalmaktadır. Annesi onu kütüphaneye götürür ve kütüphanecileri Bayan Dimple ile görüşürler. Bayan Dimple, Madeline Finn'i kütüphane köpeği Bonnie ile tanıştırır. Madeline, her cumartesi Bonnie'ye kitap okuyarak okuma yeteneğini geliştirir ve öğretmeninden yıldız almayı başarır.

K5. Nil Kütüphaneye Gidiyor (2017)

Kütüphaneye gitmeyi çok seven Nil, kütüphane çantasını, kütüphane kartını ve geri verilecek kitaplarını alarak kütüphaneye gider. Orada babası ile buluşan Nil, ödünç almak için kitaplar seçecek, bir kısmını orada babası ile okuyacak ve evine bir sürü yeni kitapla dönecektir. Nil bir dahaki kütüphane gününe kadar bu kitaplarla güzel vakitler geçirecektir.

K6. Bubu & Mimi Yüzen Kütüphane (2018)

Kitap okumayı çok seven kırımızı kulaklı minik panda Bubu, her gün bir ağacın en tepesine çıkıp Yüzen Kütüphane'nin yolunu gözlemektedir. Günlerden bir gün en sevdiği kitabı kütüphaneden ödünç alıp okumak ister ama o kitabı bulamaz. Kütüphaneci Fil, kitabı Mimi'nin aldığını söyler. Bubu, her yerde Karga Mimi'yi arar ve onu bulduğunda kitabı birlikte beş kez okurlar. Bu sırada Yüzen Kütüphane'nin sesini duyarlar. Kitabı iade etmek üzere limana koşarlar ama gemi çoktan uzaklaşmıştır. Mimi kitabı gagası ile taşıyarak kütüphaneye ulaştırır. Bubu evine döndüğünde arkadaşı Mimi'nin onu beklediğini görür. Bubu, kitaptaki öyküyü Mimi'ye defalarca anlattıktan sonra iki arkadaş uykuya dalarlar.

K7. Kitap Okuma Kılavuzum (2018)

Kitapta, on adımda kitap okumaya ilişkin yönergeler verilerek kitap okumanın çocuklar için eğlenceli bir iş olduğu vurgulanmaya çalışılmıştır. Bir öykü bul, bir okuma arkadaşı bul, rahat bir okuma alanı bul, kapağı incele, aç ve oku, karakterleri seslendir gibi direktiflere eşlik eden eğlenceli resimler ve espriler, kitabın çekiciliğini arttırmıştır.

K8. Kitap Okumayı Seven Ayı (2018)

Eserde, sonbahar yapraklarının üzerine oturmuş kitap okuyan bir ayı vardır. Kitap boyunca farklı hayvanlar birer birer ayının yanına gelip ne yaptığını, hangi kitabı okuduğunu sorarlar ve kendilerinin de kitap okumayı çok sevdiklerini söyleyip onunla kitap okumak için izin isterler. Kitap okumayı seven hayvanlarla ilgili bir kitap okuyan ayı yalnız başına kitap okumak istese de hayvan arkadaşlarını reddedemez. Sonbahar boyunca tilki, kurt, yaban domuzu, geyik, porsuk, karga, kunduz, kedi, karaca, kurbağa, sincap, sülün, gelincik, kirpi, baykuş, sivrisinek, fare, yılan, hep aynı soru ve aynı cevabın ardından kitap okuyan ayıya eşlik ederler. Bir gün de ayı okuma bilmeyen yavru tavşana kitap okur. Sonbahar yerini kışa bırakırken, ayı kitabını alarak inine çekilir. Artık tek başına kitabını okuyabilecektir. Kitap sevgisi ve arkadaşlık vurgusunun önde olduğu bu kitapta, bütün hayvanların kitap okumayı çok seviyor olması dikkat çekicidir.

K9. Kütüphane Tavşanı (2018)

Eserde, kütüphane binası önünde yapılan açık hava masal saatlerini uzaktan izleyerek okuma sevgisi kazanan kitapsever bir tavşanın bir gece kütüphaneye kitap iade bölmesinden gizlice girerek kitapları okuma öyküsü anlatılmaktadır. Tavşan, ormandaki diğer hayvan arkadaşlarına da okuma alışkanlığı kazandırır. Bir gece hep birlikte kitap iade bölmesinden kütüphaneye girerek kitap okumaya dalan tavşan ve arkadaşları, kütüphaneci ile karşılaşınca telaşa kapılırlar. Kütüphanecinin yeni üye kaydı yaparak kütüphane kartı verdiği hayvanlar, artık istedikleri kitapları okuyabileceklerdir.

K10. Sadece Bir Kitap mı? (2018)

Sadece Bir Kitap mı, bir kitabın sadece bir kitap olmaktan ziyade bir şapka, bir kedi çadırı, bir masa ayağı desteği, bir sinek kovucu, bir bardak kapatıcı, bir peri yakalayıcı, bir yüz gizleyici olabileceğini ve dahası bazen güldüren, bazen ağlatan ama hiç terk etmeyen sadık bir dost olduğunu eğlenceli bir anlatımla aktarmaktadır.

K11. Yeni Kütüphaneci (2018)

Bir kütüphanede renkli minderlere oturmuş olan çocuklar, hikâye saatinin başlamasını beklemektedir. Bayan Çokokur'un gelmemesini tuhaf bulan çocuklar onu aramaya karar verirler. Merdivenlerde gördükleri izleri takip ederek kütüphaneyi dolaşırlar. Danışma masasında parçalanmış kitaplar ve yarım kavanoz bal bulurlar. Sonra balık yemekleri kitabına yemeye çalışan bir ayı görürler. Ayının göğsüne kütüphaneci kartı takması sebebiyle onun yeni kütüphaneci olduğunu düşünürler oysa O, o gün okunacak kitaptan kaçmış olan yavru ayıdır. Yavru ayı kitaba geri döndüğünde bu defa altın saçlı kız kitaptan çıkıp çocukların arasına saklanacaktır. Son görselde, çeşitli kitap kahramanlarının kütüphanede gizlice gezindikleri görülmektedir. Olağanüstü bir kurgu ile tasarlanan kitapta, hayal gücünü geliştirici unsurlardan faydalanılmıştır.

K12. Bir Sayfa Daha (2019)

Top oynamayı çok seven ve doğum günlerinde birbirlerine mutlaka top hediye eden Kivi ve Zuzu adlı iki arkadaşın kitaplarla tanışma hikâyesini anlatan eserde, Zuzu, Kivi'ye doğum gününde herkesin harika bir kitap olduğunu söylediği bir kitabı hediye eder. Kivi kitabı okumaya başladığında elinden bir türlü bırakamaz. O bitirdiğinde bu defa arkadaşı kitaba başlar ve o da ara vermeksizin okur. İki arkadaş artık hem top oynayacak hem de kütüphaneden ödünç aldıkları kitapları okuyacaktır. Ve doğum günlerinde birbirlerine hem kitap hem de top armağan edeceklerdir.

K13. Çitlembik ve Kitap Okuma Ağacı (2019)

Ormandaki bir gölgelikte kitap okuyan Çitlembik ile Beyaz Tavşan'ın yanına gelen sincap onlara bir şey göstermek ister. Kocaman bir meşe ağacının geniş kovuğunu gördüklerinde Çitlembik'in aklına bir fikir gelir: Çitlembik bu kitabını kovuğa bırakacaktır ve isteyen herkes kitabı alıp okuyabilecektir. Fikri beğenen beyaz tavşan, sincap, ayı, kirpi de kitaplarını kovuğa bırakırlar. Kuşlar, gökyüzünden inip Orman Postası Gazetesi'ni getirirler. Kunduz kitap okuma ağacı için sağlam bir kitaplık yapar. Ertesi gün geyik, ördek, kaplumbağa ve sonraki günler diğer hayvanlar da kitaplarını getirip bırakırlar. Artık herkes akşam hava soğuyana kadar kovuk önünde kitap okumaktadır. Sonbahar geldiğinde koyunlar herkese sıcacık yün battaniyeler yapar. Kovuk oldukça rahat bir yere dönüşür. Bütün bu olanları izleyen Ay ile Baykuş da gece boyu çalışarak bir tabela hazırlarlar ve kitap okuma ağacına asarlar. Tabelada

"kütüphane" yazıyordur. O günün gecesinde Çitlembik ve hayvanlar hep birlikte ay ışığında yüksek sesle kitap okurlar.

K14. Kitap Nasıl Okunur (2019)

Eserde, ünlü masallardan karakterler bulunmaktadır ve bu karakterler okuyucuya kitabı ters çevirmesi, döndürmesi, sallaması vb. talimatlar vermektedir. Zengin görsellerin olduğu kitabın sonunda kahramanlar, okuyucuyu yeni kitaplar okumaya yönlendirmektedir.

K15. Kitapları Hiç Sevmiyorum Artık (2019)

Bu eserde, Natali ve Alfons, anneleri, babaları, büyük anneleri ile kitaplar okuyan, kendi kendilerine hikâyeler uyduran ve kitapları gerçekten çok seven iki kardeştir. Natali okumayı öğrenme sürecindedir ve bu konuda zorlanmaktadır. Harfleri seçemeyen Natali artık kitapları sevmediğini söyler ve kendi uydurduğu hikâyelerle yetinmeye karar verir. Kardeşi Alfons ile bir hikâye uydururlar. Alfons bu hikâyeyi unutmamak için kitap yapmayı teklif eder. Kitabın resimlerini çizip babalarına yazıları yazdırırlar. Natali kendi yazdığı kitabı okuyabilmiş ve buna çok sevinmiştir.

K16. Tavşan Maydanoz'un Kitapları Anlatan Kitabı (2019)

Tavşan Maydanoz'un Kitapları Anlatan Kitabı, Maydanoz adlı tavşanın birinci tekil şahıs anlatıcı kimliğinde bizzat okuyucu ile konuşarak iç kapak, yazar, çevirmen, resimleyen, yayınevi, künye sayfası, kahraman, okuyucu, sayfa sayısı, arka kapak ve tanıtım yazısı gibi unsurları anlattığı bir eserdir. Eser, esprili sorular ve komik resimler ile güçlendirilmiştir. Kitap, çocuklar için okuma kültürüne bir giriş niteliği taşımaktadır.

K17. Ben Bir Kitapsavarım (2020)

Eserde çok kitap okuyan bir ailenin kitapları sevmeyen en küçük üyesi olan Albert'in kendine hediye edilen kitapları sakladığı kulübede bir tavşanın kitaplarını ilgiyle okuduğunu görmesi üzerine kitap okumayı denemesi ve artık annesi, babası ve ablası gibi bir kitapsever olması anlatılmaktadır.

K18. Okumak İnsanı Mutlu Eder (2020)

Okumanın insanı neden mutlu ettiğine dair bilgiler verilen eserde, okurken hayaller kurulabileceği, arkadaşlar edinilebileceği, yeni bilgiler öğrenilebileceği, renkli ve eğlenceli resimler eşliğinde sıralanmaktadır.

Bulgular

Araştırma kapsamındaki eserlerde tespit edilen okuma kültürü unsurları, *kitaba ve okumaya ilişkin bulgular* ile *kütüphaneye ilişkin bulgular* olmak üzere iki başlık altında ele alınacaktır.

Kitaba ve okumaya ilişkin bulgular

Okuryazarlık ve okuma eyleminin sunuluşu

Okuma alışkanlığı, ilk olarak temel okuryazarlığın kazanılması ve ardından okuma becerilerinin geliştirilmesini gerektirir. Okul öncesi ve ilkokul çağı çocukları için oldukça önemli bir konu olan "okuma yazma öğrenme süreci" araştırma kapsamındaki kitaplarda geçen konulardan biridir.

Okuryazarlık konusu, *Ayılar Kitap Okumaz (K1), Madeline Finn ile Kütüphane Köpeği (K4)* ve *Kitapları Hiç Sevmiyorum Artık (K15)* adlı kitaplarda ustalıkla işlenmiştir. Bu üç kitapta da okuma yazma bilmeyen kahramanlar, bu konuda destek almaya gereksinim duyarlar. Okumayı söktüklerinde ise yeni kitaplar onları bekleyecektir. George dünyaya dair yeni bilgiler öğrenecek; Madeline Finn, Bonnie ve yavrularına yeni kitaplar okuyacak; Natali kardeşi ile yeni kitaplar hazırlayacaktır. Kurguların üçü de mutlu ve umutlu bir sonla bitmektedir.

Kitap Okumayı Seven Ayı (K8) kitabında da okuryazarlık ile ilgili kısa bir değiniş bulunmaktadır. Eserde, okuma yazmayı bilmeyen yavru tavşan, "Ben de kitapları çok seviyorum ama sadece resimlerine bakıyorum çünkü okuma yazma bilmiyorum henüz" dediğinde, kitap okumayı seven ayı, ona kitap okuyacaktır.

Okuyan kahramanların ve kitap sevgisinin sunuluşu

Edebi eserlerde sunulan kahraman davranışları, okuyucu tarafından model alınabilir ve bu okul öncesi edebiyatında sıklıkla görülen bir durumdur. Okuma kültürü konulu ilk okuma kitaplarında sevimli kahramanların kitap okuması, okuma alışkanlığına sahip olması ve okuyarak yeni dünyalar keşfedildiğini göstermesi, kitabı okuyan/dinleyen ve kahramanı benimseyen çocuğun da kitap okuma eylemini sahiplenmesini sağlayacaktır.

Kitapları Çok Seven Çocuklar (K3), Nil Kütüphaneye Gidiyor (K5), Bubu & Mimi Yüzen Kütüphane (K6), Kitap Okumayı Seven Ayı (K8), Kütüphane Tavşanı (K9), Çitlembik ve Kitap Okuma Ağacı *(K13)* ve *Kitapları Hiç Sevmiyorum Artık (K15)* adlı eserlerde, kitapları hep çok seven ve devamlı okuyan, bunu bir mutluluk kaynağı olarak gören kahramanlar bulunmaktadır. Eserlerde hem ana kahramanların hem de yakın çevrelerindeki kişilerin kitap okumayı sevdikleri net olarak ifade edilmekte; *Kitap Okumayı Seven Ayı (K8)* kitabında bu cümle kasıtlı olarak her sayfada tekrarlanmaktadır. Örnek model olarak çizilen bu kahramanlar çocuklara kitap okumanın kazanımlarını da duyumsatmaktadır.

Dünyanın En Yüksek Kitap Dağı (K2), Bir Sayfa Daha (K12) ve *Ben Bir Kitapsavarım (K17)* adlı eserlerde ise bir kitap okuduktan sonra başka kitaplar da okumaya başlayan kahramanlar vardır. Dünyanın En Yüksek Kitap Dağı'ndaki Lukas, *Bir Sayfa Daha* kitabındaki Kivi ile Zuzu, *Ben Bir*

Kitapsavarım'ın kahramanı Albert, okudukları ilk kitabın ardından kitap okumaya tutkuyla bağlanmışlar ve yeni kitaplara yelken açmışlardır.

Materyal olarak kitabın sunuluşu

Kitap Okuma Kılavuzum (K7), Kitap Nasıl Okunur? (K14), Sadece Bir Kitap mı? (K9), Tavşan Maydanoz'un Kitapları Anlatan Kitabı (K16) ve *Okumak İnsanı Mutlu Eder (K18)* adlı kitaplar, kurgularında bizzat kitapları anlatan kitaplardır. Bu eserlerde metodolojik bir olay örgüsünden ziyade, yazarın birebir okuyucu ile iletişime geçerek kitaplar hakkında bilgi verdiği görülmektedir. Yalnızca *Tavşan Maydanoz'un Kitapları Anlatan Kitabı*'nda anlatıcı rolünü tavşanın üstlenmiştir. Neşeli ve esprili bir dil kullanılan bu eserlerde yardımcı unsur olarak güldürüden faydalanılmıştır. Bu eserler, öğretici nitelik yanında edebiyat ve sanat niteliği de taşıdıklarından çalışmaya dahil edilmiştir.

Kütüphaneye ilişkin bulgular

Toplumun bilgi ihtiyacını karşılamak ve okuma kültürünü yaygınlaştırmak amacıyla kurulan kütüphaneler, okuma kültürünün topluma kazandırılması için kurum düzeyinde çalışan yegâne kuruluşlardır. Okuma kültürünün çocuklara aktarımında önemli bir mecra olarak kütüphaneler, kavramın psikolojik algısında da öncelikli bir yere sahiptir. Kütüphanenin çocuklara yönelik edebi eserlerde sevimli mekânlar olarak gösterilmesi, geleceğin toplumunda kütüphane imajını da şekillendirecek, çocukların hem kütüphaneye hem de okumaya olan bakış açılarını belirleyecektir. Çocuklar için yeterli bir kütüphane hizmetinin verilmediği, ülkedeki çocukların tamamına yakınının ihtiyaç duyacağı nitelikte bir kütüphaneden yoksun olduğu Türkiye'de kütüphane ve okuma kültürü algısının edebiyat ile oluşturulması son derece önemlidir.

Araştırmanın kapsamına giren okuma kültürü konulu çocuk edebiyatı eserlerinde bulunan kütüphane unsurları, *kütüphane mekânına ilişkin unsurlar, kütüphaneye ilişkin ritüel unsurları, kütüphaneci kimliğine ilişkin unsurlar* ve *kütüphane etkinliklerine ilişkin unsurlar* olmak üzere dört başlıkta ele alınmıştır.

*Kütüphane mekânına ilişkin unsurları*n sunuluşu

Kütüphane Tavşanı (K9), Nil Kütüphaneye Gidiyor (K5), Yeni Kütüphaneci (K11) ve *Madeline Finn ile Kütüphane Köpeği (K4)* kitaplarının kurgu ve resimlemelerinde kütüphane mekân olarak oldukça yoğun biçimde yer almaktadır.

*K*ütüphane Tavşanı, orman kenarında, yeşillikler içinde, klasik mimari tarzında geniş bir kütüphane binası görüntüsü ile başlamaktadır. Kütüphanenin içi, ahşap masa ve sandalyeler, kitaplarla dolu zengin raflar

ve yumuşak minderler ile pastel renkler görselliğinde sunulmuştur. *Nil Kütüphaneye Gidiyor (K5)* (2017) kitabında kütüphanenin görüntüsü oldukça geniş ve ferahtır. Cam duvarlar ve cam kapı, girişte rahat ve yumuşak bir koltuk, koltuğun önünde Nil'in evindekine çok benzeyen tüylü bir halı, panoda etkinlik duyuruları ve afişler, içeride rengârenk kitaplarla dolu zengin raflar, armut minderler ve rahat bir ortam göze çarpmaktadır. *Yeni Kütüphaneci (K11)* kitabındaki kütüphane, yeşil yer döşemesi, yumuşak rengârenk minderler, çocukların boyuna uygun zengin kitap rafları, farklı konularda çeşit çeşit kitaplar, tavana asılı dikkat çekici nesneler (dünya, gezegenler, yıldızlar, vb.) ahşap merdivenler, ahşap kütüphaneci masası, okumaya özendirici afiş ve notlar ile oldukça ideal bir kütüphane olarak çizilmiştir. *Madeline Finn ile Kütüphane Köpeği*'ndeki (K4) kütüphane ortamı, geniş bir salonunu kütüphane köpeklerine ayıracak derecede geniştir. Yeşil renkli ahşap kitaplıklar, toprak rengi rahat koltuklar ile huzurlu bir çalışma ve araştırma ortamı görüntüsü veren bu kütüphanede, kullanıcıların ihtiyaçlarına göre farklı hizmetlerin verildiği anlaşılmaktadır.

Ayılar Kitap Okumaz'da (K1) George, şehre inip de kitabın okuldan alınan bir kitap olduğunu öğrendiğinde okula gider ve kütüphane salonuna girer. Buradaki görsellerde kütüphane ortamı, raf ve kitap görüntüsü olmamakla birlikte oldukça geniş ve çekici görünmektedir. Mevcut görselde, kütüphane, yaklaşık on altı polis memurunun George'u ve arkasındaki geniş, sarı renkli danışma bankosunu çembere alacağı kadar büyük bir alana sahiptir. Dahası, kütüphane kapısından girildiğinde danışma masasına uzanan bir koridor da bulunmaktadır. Buradaki sınırlı sayıda görsel, Türkiye'de çok az okulda bulunan nitelikli okul kütüphanesi imajını da çocukların zihninde uyandırmak için faydalıdır.

Bubu&Mimi Yüzen Kütüphane (K6) kitabında kütüphane, içi kitaplarla dolu bir gemiden oluşmaktadır ve 'yüzen kütüphane' olarak anılmaktadır. *Okumak İnsanı Mutlu Eder (K18)* adlı eserin sondan bir önceki sayfasında, içinde gülümseyen ve el sallayan çocuklar bulunan üzerinde hayvanlarla ilgili kitap kapaklarının ve çiçeklerin olduğu, mavi renkli, motorlu bir araç resmi, bir gezici kütüphane görseli olarak verilmiştir. Aracın üzerinde "Seyyar Kütüphane" yazmaktadır.

Kitapları Çok Seven Çocuklar (K3) ve *Bir Sayfa Daha (K12)* kitaplarında ise görsellerde ve kurguda bir kütüphane sahnesi bulunmamakla birlikte kitap okumayı seven kahramanlar kütüphaneden kitap ödünç alarak okumaktadır.

Çitlembik ve Kitap Okuma Ağacı'nda (K13) kitap okumayı seven kahramanlar, kovuklu büyük bir ağacı kitap okuma ağacı yaparlar. Daha sonra kitaplarını herkesin okuyabilmesi için sırayla buraya bırakan kitap kahramanları, kovuğa eklenen raf, battaniye gibi hediye eşyalarla farkına varmadan bir kütüphane fikri oluşturmuşlardır. Kitap okuma ağacına eklenen "Kütüphane" tabelası ile varlığı netleşen bu kütüphane, çocukların zihnine kütüphane imgesine dair olumlu göndermelerde bulunmaktadır.

Kütüphaneye ilişkin ritüel unsurların sunuluşu

Okuma kültürü konulu eserler, çocuklara kütüphane ritüelleri hakkında da bilgiler vermektedir. *Kütüphane Tavşanı (K9)* kitabında, gizlice kütüphaneye girip kitap okuyan hayvanları yakalayan kütüphaneci, *"Bütün kütüphanelerin kuralları vardır. İlk kural: Her kitapseverde bunlardan olması lazım. Artık kitap ödünç alabilirsiniz, tabi geri getirmek* şartıyla*"* (s.27-28) diyerek tavşan ve arkadaşlarına yeni kütüphane kartlarını uzatır. Aynı kitapta, tavşan ve arkadaşları, bina dışındaki kitap iade bölmesinden geçerek kütüphaneye girmişlerdir.

Nil Kütüphaneye Gidiyor (K5) kitabında da kütüphaneye gitmeye ilişkin kütüphane çantası, kütüphane kartı gibi ritüel unsurları bulunmaktadır. Nil, kütüphaneye iade edeceği kitapları kütüphane çantasında geri götürmekte, kütüphane kartı ile aldığı yeni kitapları da aynı çantada eve getirmektedir. *Bubu & Mimi Yüzen Kütüphane (K6)* kitabında Bubu ile Mimi, ödünç kitabı iade etmek üzere limana koşarlar. *Madeline Finn ile Kütüphane Köpeği*'nde (K4) Bayan Dimple'ın masasının üzerinde "Kitap İade" yazmaktadır. Kütüphane Tavşanı *(K9), Madeline Finn ile Kütüphane Köpeği (K4) ve Nil Kütüphaneye Gidiyor*'daki (K5) görsellerde birer kitap taşıma aracı bulunmaktadır.

Kütüphaneci kimliğinin sunuluşu

Kütüphane Tavşanı (K9) kitabında, yazın kütüphanenin önünde, kışın içerde minderlerin üstünde çocuklara kitap okuyan, güler yüzlü, sevimli, modern giyimli bir bayan kütüphaneci bulunmaktadır. Kitabın ilk sayfalarında çocuklara kitap okuyan *kırmızı gözlüklü kadın* (s.2) olarak geçen bu kişi, ileriki sayfalarda *kütüphaneci* olarak anılacaktır. Kütüphaneci, kütüphaneye gizlice girip kitap okumaya dalan tavşan ve arkadaşlarını da şefkatle karşılamış ve onları kütüphaneye üye yapmıştır. Tavşan ve arkadaşlarının üye kartlarını yere eğilip onların seviyesine inerek dağıtan kütüphaneci, olumlu bir imaja sahiptir.

Madeline Finn ile Kütüphane Köpeği (K4) kitabında, annesi, kahramanı, okuma öğrenmeyle ilgili sorununu çözmek için kütüphaneye götürür. Kahramanın dilinden yazılan şu cümle dikkat çekicidir: *"Günaydın Madeline Finn diyor Bayan Dimple. O bizim kütüphanecimiz"* (s.12). Bu cümle, eserin kaleme alındığı toplumda kütüphaneci kimliğinin sahiplenildiğini ve halk kütüphanelerinde –ülkemizdeki aile hekimliği uygulaması gibi- her aileye hizmet vereceği belirlenmiş olan uzman kütüphanecilerin bulunduğunu göstermektedir. Madeline Finn'in şu cümlesinden kütüphanede başka kütüphane uzmanlarının da olduğunu anlamaktayız: *"Kütüphaneye gidiyorum, Bonnie yok, Bayan Dimple da yok. Öteki kütüphaneci, "bir başka köpeğin sırasını beklemek ister misin" diye soruyor"* (s.21).

Madeline Finn ve ailesinin kütüphanecisi Bayan Dimple, ilgilendiği ailelerin bireylerini tanımakta ve ihtiyaçlarını bilmektedir. Bayan Dimple,

kızıl dalgalı küt saçları olan, beyaz tenli, gözlüklü, uzun boylu, narin yapılı bir kadındır. Uzun eteği, belden büzgülü ceketi ve yumurta topuklu çizmeleri ile kendine özgü bir stili olan kütüphaneci, samimi, güleryüzlü ve güven veren bir portre çizmektedir.

Yeni Kütüphaneci (K11) kitabındaki kütüphaneci Bayan Çokokur, diğer eserlerdeki kütüphaneciler gibi gözlüklüdür. Uzun kızıl dalgalı saçları, gömleğinin üzerine giydiği sarı süveteri, eteğinin altına çektiği yarım çorapları ile sevimli ve komik bir görüntüye sahiptir. Bayan Çokokur, kıyafetleri ve saçları lekeli bir şekilde geciktiği masal saatine gelir ve özür diledikten sonra *"Eskiçağ tarihi bölümünde yanardağ patladı ve lavlar her yere saçıldı! Etrafı ancak temizleyebildik"* (s.17) diye açıklamada bulunur. *Bubu & Mimi Yüzen Kütüphane*'deki (K6) Kütüphaneci Fil, bir kitabı kimin aldığını bilecek kadar işi ile ilgili bir kütüphanecidir. Fil, kütüphane sahile demirleyip kullanıcılara kitap ödünç verdikten sonra diğer kullanıcılar gibi yeşilliklerde oturup kitap okumaktadır. *Nil Kütüphaneye Gidiyor (K5)* kütüphane odaklı bir eser olmakla birlikte kütüphaneci imajına ilişkin herhangi bir unsur bulunmamaktadır. Kitapta, yayın iadesi ve ödünç alma işlemleri, kullanıcılar tarafından elektronik makine ile gerçekleştirilmektedir.

Kütüphane etkinliklerinin sunuluşu

Kütüphaneler, kullanıcı hizmetleri kapsamında okuma kültürünü geliştirme amaçlı etkinlikler düzenlemektedir. Bu etkinliklerin eserlere yansıtılması, hem kütüphanelerin iş ve işlevlerini tanıtmak hem de zihinlerde olumlu bir kütüphane imajı oluşturmak için faydalıdır.

Araştırmaya konu olan eserlerden *Kütüphane Tavşanı (K9)* ve *Yeni Kütüphaneci*'de (K11) çocuklara yönelik masal/hikâye/kitap saati uygulaması bulunmaktadır. Her iki kütüphanede de yumuşak minderler üzerine oturan çocuklar kütüphanecinin okuduğu kitapları dinlemektedir.

Madeline Finn ile Kütüphane Köpeği (K4) kitabında ise ülkemizde örneğine rastlanmayan bir kütüphane hizmeti tanıtılmaktadır. Fizikî ve ruhî birçok sorunun çözümünde hayvanlardan faydalanılması, günümüzde sıklıkla kullanılagelen bir yöntemdir. Söz konusu eserde de gerek öğrenme güçlüğü gerekse utangaçlık vb. sebeplerle okumayı öğrenmekte zorlanan çocukların kütüphanede yaşayan köpekler ile arkadaşlık kurarak onlara kitap okumaları, böylece sorunlarını çözmeleri sağlanmaktadır. Arkadaşlarının kendisine gülmesinden çekinen Madeline Finn adlı kız çocuğu da Bonnie adlı köpeğe kitap okuyarak hem okuma yeteneğini hem de özgüvenini geliştirmiştir.

Sonuç

Bu çalışmada, 2016-2020 yılları kapsamında Türkçeye çevrilip yayımlanan kitap, kütüphane ve okuma kültürü temalı on sekiz resimli çeviri çocuk

kitabı incelenmiştir. Bu eserlerde söz konusu temaların işleniş biçimini incelemeyi amaçlayan bu araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, eserlerde okuryazarlık, okuma eylemi, kitap sevgisi ve kütüphane alışkanlığı temaları, çocuğa göre bir yaklaşımla ele alınmıştır. Eserler, çocuklarda kitap, kütüphane ve okuma eylemine ilişkin olumlu algılar oluşturacak bir içeriğe sahiptir.

Ele alınan eserlerde kitap sevgisi büyük oranda okuyan kahramanlar üzerinden verilmiştir. Okuyan kahramanlar ise ya sevimli hayvanlardan ya da çocuklar ve ailelerinden oluşmaktadır. Kahramanların bir kısmının eskiden beri çok okuyan kişiler oldukları, kimilerinin ise doğru kitapla tanıştıktan sonra iyi birer okur oldukları görülmektedir.

Eserlerde geçen kütüphane mekânları, geniş, ferah, çekici olarak tasarlanmıştır ve okuyucuda kütüphaneye gitme isteği oluşturacak niteliktedir. Kütüphane ortamları, çeşit çeşit kitapların bulunduğu raflar, kaliteli mobilyalar, sanat zevki ile seçilmiş pastel renkler içermektedir. Araştırma kapsamındaki eserlerde çocuklarda kütüphane algısı oluşturmak üzere metne yerleştirilen çeşitli ritüel unsurlar bulunmaktadır. Kütüphane kartı, kitap iade bölmesi, kitap taşıma aracı, kütüphaneci bankosu bunlardan bazılarıdır.

Kütüphaneyi mekân olarak belirleyen eserlerde kütüphaneci kimliğinin kullanıldığı görülmektedir. Kütüphaneci kahramanlar, güler yüzlü, yardımsever, kendinden emin, farklılıklara saygılı ve sempatik bir portre çizmektedir. Hepsi kadın olan bu kütüphaneciler modern görünümlü, bakımlı ve şık giyimlidir. Kütüphaneci kahramanların hepsi gözlük kullanmaktadır ve hepsinin saçları dalgalıdır. Kütüphaneciler, kütüphanede çocuklara yönelik etkinlikler düzenlemekte yahut düzenlenen etkinliklerde aktif rol almaktadır. Masal /hikâye / kitap saatinde çocuklar için okuyan kütüphaneciler, okuma güçlüğü çeken çocukların kütüphanedeki evcil hayvanlar yardımıyla iyi hissetmelerini ve sorunlarını çözmelerini sağlamaktadır.

Sonuç olarak, çalışma kapsamındaki eserlerde okuma kültürüne ilişkin temaların işlenişi oldukça başarılı ve toplumda okuma kültürünün geliştirilmesi için yararlıdır. Çocuk edebiyatı okurları için olumlu şekilde çizilen okur, kütüphane ve kütüphaneci imajları, toplumun bilgi kurumlarına bakış açısına önemli katkılar sunmaktadır. Okuma kültürü unsurlarının çocuk edebiyatı eserlerinde yer alması, toplumda okuma kültürünün yaygınlaştırılması için de faydalı olacaktır.

Kaynakça

Akyüz, M. (2014). *Muzaffer İzgü'nün çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Arslantaş, H. (2003). *Cumhuriyet sonrası (1981-2001) çocuk romanlarında tema, dil ve eğitim* öge*leri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Aydın, E. (2019). *Türk edebiyatındaki ödüllü çocuk romanlarında temalar (1948-2016)*. Yayımlanmamış doktora tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Bedford, D. Stanley, M. (2018). *Bubu & Mimi Yüzen k*ütüphane. Çev. Melike Hendek. Pearson Yayınları, İstanbul.

Bonilla, R. (2017). *Dünyanın en y*üksek *kitap dağı*. Çev. Halit Türkden. Günışığı Kitaplığı, İstanbul.

Carnavas, P. (2017). *Kitapları çok seven çocuklar*. Çev. Şermin Korkusuz Aslan. Tübitak Popüler Bilim Kitapları, Ankara.

Chabbert, I. (2020). *Ben bir kitapsavarım*. Çev. Aslı Candaş. Uçanbalık Yayınları, İstanbul.

Clark, E.C. (2016). *Ayılar kitap okumaz*. Çev. Derin Erkan. Binbir Çiçek Yayınları, Ankara.

Coelho, J. Lumbers, F. (2017). *Nil k*ütüphaneye *gidiyor*. Çev. Meltem Aydın. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Donald, A. Willmore, A. (2018). *Yeni k*ütüphaneci. Çev. Ayça G. Derin. İndigo Çocuk, İstanbul.

Fehr, D. Ouarello, M.A.C. (2019). *Kitap nasıl okunur?* Çev. Berivan Özkoçak. Çınar Yayınları, İstanbul.

Hirst, D. (2019). *Kitapları hiç sevmiyorum artık*. Çev. Esin Pervane. Nesin Yayıncılık, İstanbul.

Kent, N. (2019). *Bir Sayfa Daha*. Çev. Melike Hendek. Pearson Yayınları, İstanbul.

Messner, K. Siegel, M. (2018). *Kitap okuma k*ılavuzum. Çev. Burcu Öcalgil. Doğan Egmont Yayıncılık, İstanbul.

Papp, L. (2017). *Madeline Finn ile k*ütüphane *k*öpeği. Çev. Gönül Çapan. Hep Kitap, İstanbul.

Park, T. (2020). *Okumak insanı mutlu eder*. Çev. Nurten Hatırnaz. Beyaz Balina Yayınları, İstanbul.

Pintus, E. Bourre, M. (2018). *Kitap okumayı seven ayı*. Çev. Belgin Çınar. Binbir Çiçek Yayınları, Ankara.

Sever, S. (2008). Çocuk ve edebiyat. 4. bs. Tudem Yayınları, İzmir.

Sever, S. (2015). Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü. 2.bs. Tudem Yayınları, İzmir.

Silvestro, A. Mai-Wyss, T. (2018). *Kütüphane tavşanı*. Çev. Nurten Hatırnaz. Beyaz Balina Yayınları, İstanbul.

Stoop, N. (2019). Çitlembik ve *kitap okuma a*ğacı. Çev. Nurten Hatırnaz. Beyaz Balina Yayınları, İstanbul.

Tavşancıl, E. & Aslan, A. E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayıncılık, İstanbul.

Tunnell, M. O. & Jacobs,J. S. (2007). *Children's literature, briefly,* Upper Saddle River, Pearson, New Jersey.

Turhan, O. Baş, B. ve Karaca Turhan, F. (2021). Türk çocuk edebiyatında tema: Kitap katalogları üzerine bir inceleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 52, s.31-58. doi:10.9779.pauefd.794327

Watts, F. Legge, D. (2019). *Tavşan Maydanoz'un kitapları anlatan kitabı*. Çev. Bengi Kıraçoğlu. Binbir Çiçek Yayınları, Ankara.

Willis, J. Ross, T. (2018). *Sadece bir kitap mı?* Çev. Fatih Erdoğan. İstanbul: Mavibulut Yayıncılık, İstanbul.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi, Ankara.